

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι)»

COM(2005) 650 τελικό. — 2005/0261 (COD)

(2006/C 318/10)

Στις 24 Φεβρουαρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιουλίου 2006 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. FRANK VON FÜRSTENWERTH.

Κατά τη 429η σύνοδο της ολομέλειάς της στις 13 και 14 Σεπτεμβρίου 2006 (συνεδρίαση της 13ης Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 191 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων και συστάσεων

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής που θεσπίζει κανόνες για την περίπτωση της σύγκρουσης των νόμων σχετικά με τις συμβατικές ενοχές. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατό να αναπτυχθούν περαιτέρω με συνεκτικό τρόπο οι ευρωπαϊκοί κανόνες που ισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσης των νόμων και να καλυφθεί ένα κενό που υπήρχε έως σήμερα στο κοινοτικό δίκαιο. Ο κανονισμός είναι χρήσιμος και αναγκαίος για την ανάπτυξη ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης, καθώς η ευρωπαϊκή σύμβαση περί συμβατικών ενοχών του 1980⁽¹⁾, που ίσχυε έως σήμερα, έρχζε εκσυγχρονισμού, ο οποίος, λόγω της φύσης της ως πολυμερούς σύμβασης, είναι αμφίβολο εάν θα μπορούσε να επιτευχθεί και, εάν μπορούσε, αυτό θα γινόταν μόνο μέσω χρονοβόρων διαπραγματεύσεων.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής και την ενθαρρύνει να ολοκληρώσει την πρωτοβουλία της το ταχύτερο δυνατόν, λαμβάνοντας υπόψη τις τροποποιήσεις που προτείνονται κατωτέρω, προκειμένου να μπορέσει ο κανονισμός να τεθεί σε ισχύ.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να προωθήσει μια πλήρη εναρμόνιση για να αντιμετωπιστεί το νομοθετικό κενό που υπήρχε μέχρι σήμερα λόγω έλλειψης ευρωπαϊκής νομικής πράξης που να ισχύει στα κράτη μέλη σε περίπτωση σύγκρουσης των νόμων για τις συμβατικές ενοχές. Κάτι τέτοιο θα διευκολύνει σημαντικά τον χρήστη του νόμου, ο οποίος θα μπορεί μελλοντικά να στηρίζεται σε ένα σύνολο κανόνων, ίδιων σε όλα τα κράτη μέλη, λόγω της άμεσης θέσης σε ισχύ του κανονισμού. Ο κανονισμός αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα του προτεινόμενου κανονισμού για τη Σύμβαση της Ρώμης II⁽²⁾, του οποίου η νομοθετική διαδικασία έχει προχωρήσει αρκετά. Από κοινού, οι κανονισμοί αυτοί θα έχουν ως αποτέλεσμα να διαθέτει η Ένωση για πρώτη φορά ένα (σε μεγάλο βαθμό) πλήρες καθεστώς στον τομέα της σύγκρουσης των νόμων σχετικά με συμβατικές ενοχές.

1.4 Η Επιτροπή προτείνει στα νομοθετικά όργανα της ΕΚ να υιοθετήσουν τις τροποποιήσεις που προτείνονται στη συνέχεια:

- το άρθρο 3, παράγραφος 1, εδάφιο 3 να μετατραπεί σε ερμηνευτικό κανόνα,
- το άρθρο 3, παράγραφος 3 να συμπληρωθεί κατά τρόπο ώστε μία εκ των υστέρων επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στις συμβάσεις καταναλωτή να είναι δυνατή μόνο εφόσον έχει προκύψει διαφορά,

— να εξεταστεί αν σε εξαιρετικές περιπτώσεις θα ήταν σκόπιμο να υιοθετηθεί μια λιγότερο ανελαστική σύνδεση των κανόνων από αυτήν του άρθρου 4, παράγραφος 1,

— να εξεταστεί εάν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί στο πλαίσιο του άρθρου 5 να υπάρχει ελευθερία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου και σε περιπτώσεις στις οποίες ο επιχειρηματίας ασκεί δραστηριότητα στη χώρα του καταναλωτή ή έχει κατευθύνει τη δραστηριότητά του προς αυτή,

— το άρθρο 22 (γ) να διαγραφεί.

Οι εργασίες για τον κανονισμό θα πρέπει να ολοκληρωθούν το συντομότερο δυνατόν, έτσι ώστε να μπορέσει να τεθεί σε ισχύ.

1.5 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι η Ιρλανδία επιθυμεί να υιοθετήσει τον κανονισμό σε εθελούσια βάση. Εκφράζει ταυτόχρονα τη λύπη της που ο κανονισμός αυτός δεν θα ισχύσει στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία, επειδή κατ' αυτόν τον τρόπο θα περιοριστεί ο αντίκτυπος της εναρμόνισης. Καλεί συνεπώς την Επιτροπή να λάβει κάθε δυνατό μέτρο ώστε να υιοθετηθεί ή να εφαρμοστεί ο κανονισμός και στις δύο αυτές χώρες.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Αιτιολόγηση της πρωτοβουλίας

2.1.1 Με τον κανονισμό η Επιτροπή προβαίνει στην ενοποίηση της νομοθεσίας περί σύγκρουσης των νόμων στον τομέα των συμβατικών ενοχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Βέβαια, κανόνες για τις συγκρούσεις νόμων ισχύουν σε ορισμένο βαθμό ήδη από το 1980, οπότε η πλειονότητα των δυτικοευρωπαϊκών κρατών αποφάσισε να υπογράψει τη Σύμβαση για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές υποχρεώσεις (Σύμβαση της Ρώμης). Έκτοτε, και άλλα κράτη προσχώρησαν στη Σύμβαση αυτή. Επιλέγη η μορφή της πολυμερούς σύμβασης, διότι τότε η Συνθήκη ΕΟΚ δεν προέβλεπε νομική βάση για την έκδοση ανάλογης νομικής πράξης στην ΕΚ. Μετά από 1/4 αιώνα εφαρμογής της Σύμβασης, αναγνωρίζεται ότι συντελέστηκε πραγματική πρόοδος και ότι οι λύσεις που παρέχονται είναι ως προς τα γενικά τους χαρακτηριστικά ακόμη και σήμερα αποτελεσματικές. Ωστόσο, ενδείκνυται η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός της για να αντιμετωπιστούν εμφανείς αδυναμίες. Επειδή πρόκειται για πολυμερή σύμβαση, αυτό θα ήταν δυνατό να γίνει μόνο μέσω επαναδιαπραγματεύσεως, η οποία θα ήταν χρονοβόρα και θα είχε απρόβλεπτα αποτελέσματα. Όμως τέτοια ανάγκη δεν υφίσταται πλέον, καθώς η Συνθήκη ΕΚ σήμερα προβλέπει τη νομική βάση για τη θέσπιση αντίστοιχης νομικής πράξης (άρθρα 61γ και 65 β) Συνθήκη ΕΚ). Ο κανονισμός αναμένεται να είναι ταυτόσημος για

(1) Σύμβαση της Ρώμης, της 19ης Ιουνίου 1980 περί του εφαρμοστέου δικαίου στις συμβατικές ενοχές. Ενημερωμένη έκδοση: ΕΕ C 27 της 26.1.1998, σελ. 36.

(2) Έγγραφο COM(2006) 83 τελικό 2003/0168 (COD).

όλα τα κράτη μέλη, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του δικαίου. Το μόνο μέσο που ενδείκνυται προς τον σκοπό αυτό είναι ο κανονισμός.

2.1.2 Το 2004 η Επιτροπή διοργάνωσε βάσει ενός Πράσινο Βιβλίου του 2003 ⁽³⁾ δημόσια ακρόαση, κατά την οποία η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων τάχθηκε υπέρ της θέσπισης κανονισμού. Η ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾ και το ΕΚ ⁽⁵⁾ επίσης τάχθηκαν υπέρ της μετατροπής της Σύμβασης σε ευρωπαϊκό κανονισμό και υπέρ του εκσυγχρονισμού αυτής.

2.2 Το νομοθετικό πλαίσιο

2.2.1 Ο κανονισμός πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των δράσεων της Επιτροπής στον τομέα του αστικού και δικονομικού δικαίου, οι οποίες αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης και στη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών στο δίκαιο. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως γνωμοδοτήσει επί σειράς προτάσεων της Επιτροπής ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Έγγραφο COM(2002) 654 τελ.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το Πράσινο Βιβλίο σχετικά με τη μετατροπή σε κοινοτική πράξη και τον εκσυγχρονισμό της σύμβασης της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενόχες. INT/176 της 29.1.2004.

⁽⁵⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις προοπτικές προσέγγισης του αστικού δικονομικού δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (COM(2002) 654 — COM(2002) 746 — C5-0201/2003 — 2003/2087 (INI)), A5-0041/2004.

⁽⁶⁾ Ενδεικτικά αναφέρονται:

Η μετατροπή της Σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 σε κανονισμό (ΕΟΚ), Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2000 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 12 της 16.1.2001, σελ. 1. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σελ. 6 (Εισηγητής Malosse).

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 805/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21.4.2004 για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, ΕΕ L 143 της 30.4.2004, σελ. 15. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 85 της 8.4.2003, σελ. 1 (εισηγητής Ravoet).

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί επιδόσεων και κοινοποιήσεων στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 160 της 30.6.2000, σελ. 37. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σελ. 47 (εισηγητής Hernández Bataller).

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2001 για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σελ. 1. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σελ. 10 (Εισηγητής Hernández Bataller).

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου της 29.05.2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ΕΕ L 160 της 30.6.2000, σελ. 1. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 75 της 15.3.2000, σελ. 1 (Εισηγητής Ravoet).

Η οδηγία για την καταναλωτική πίστη, (έγγρ. COM(2002) 443 τελικό της 11.09.2002). Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 234, της 30.09.2003, σελ.1, (εισηγητής Pegado Liz).

Η οδηγία σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ΕΕ L 95, της 21/4/1993, σελ. 29. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 159, της 17/6/1991, σελ. 35 (εισηγητής: Hilken).

Η Πράσινη Βίβλος: Διαδικασία έκδοσης ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής και μέτρα απλούστευσης και επιτάχυνσης της εκδίκασης των μικροδιαφορών (COM(2002) 746 τελικό). Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 220, της 16/9/2003, σελ. 5 (εισηγητής: Dr. Fürstenwerth). Η πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθιέρωση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής. Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 221, της 8/9/2006 (εισηγητής: Pegado Liz).

2.2.2 Η πρόταση κανονισμού συνδέεται ιδιαίτερα με τις εργασίες της Επιτροπής όσον αφορά το ουσιαστικό δίκαιο για τη σύγκρουση νόμων, δηλαδή με τον προτεινόμενο κανονισμό της Σύμβασης της Ρώμης II, ο οποίος συμπληρώνει τον κανονισμό της Σύμβασης της Ρώμης I και αποτελεί φυσική του προέκταση.

2.3 Νομική βάση/Αναλογικότητα/Επικουρικότητα/Νομική μορφή

2.3.1 Στόχος του κανονισμού είναι η προσέγγιση των κανόνων περί σύγκρουσης των νόμων στον τομέα των συμβατικών ενόχων. Νομική βάση για την εναρμόνιση των κανόνων αυτών αποτελεί το άρθρο 65 παράγραφος β) της Συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή έχει το δικαίωμα παρέμβασης, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό ισχύει στην προκειμένη περίπτωση, διότι η εναρμόνιση των κανόνων περί σύγκρουσης των νόμων θα συμβάλει στην εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών παραγόντων της Κοινότητας σε περιπτώσεις διασυνοριακών συναλλαγών, θα ενισχύσει τη νομική ασφάλεια, θα απλουστεύσει την εφαρμογή της νομοθεσίας και θα τονώσει, με αυτόν τον τρόπο, το ενδιαφέρον συμμετοχής των οικονομικών παραγόντων στις διασυνοριακές συναλλαγές. Παράλληλα, θα ενισχυθεί η αμοιβαία αναγνώριση νομικών πράξεων, καθώς θα δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες άλλων κρατών να διαπιστώνουν άμεσα τη νομική εγκυρότητα αυτών.

2.3.2 Οι στόχοι αυτοί δεν είναι εφικτοί μέσω των μέτρων που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο. Απαιτείται η δραστηριοποίηση της Ένωσης. Οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας (άρθρο 5 ΣΕΚ) τηρούνται.

2.4 Ορθώς επέλεξε η Επιτροπή την έκδοση κανονισμού, καθώς έτσι δεν δίδεται στα κράτη μέλη κανένα περιθώριο εφαρμογής, όπως συμβαίνει με μία οδηγία, η οποία θα προξενούσε νομική αβεβαιότητα, πράγμα που πρέπει να αποφεύγεται.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής, εφαρμογή του δικαίου τρίτων κρατών (άρθρα 1, 2)

3.1.1 Ο κανονισμός αφορά τη νομοθεσία περί σύγκρουσης νόμων στον τομέα του **αστικού και εμπορικού δικαίου** (άρθρο 1, παράγραφος 1). Ο νομοθέτης μπορεί συνεπώς να ανατρέξει στην ορολογία του κανονισμού του Συμβουλίου (άρθρο 1), η οποία περιέχεται και στον προτεινόμενο κανονισμό για τη Σύμβαση της Ρώμης II, που έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο. Σε αυτό οφείλεται και η εξαίρεση των φορολογικών, τελωνειακών και διοικητικών υποθέσεων. Συνεπώς, η αναφορά τους είναι μεν περιττή, όχι όμως επιζήμια.

3.1.2 Ο κανονισμός δεν στοχεύει στη ρύθμιση του συνόλου των κανόνων που ισχύουν για τις συγκρούσεις νόμων ούτε στον τρόπο με τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, για να εκδικαστεί μια υπόθεση συμβατικής ενοχής. Ο νομοθέτης καλό θα ήταν να μην θέσει υπερβολικές απαιτήσεις, ώστε να μη διακυβευτεί η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος. Αιτιολογημένη είναι συνεπώς και η **εξαιρέση του δικαίου προσωπικής κατάστασης** (ικανότητα των φυσικών προσώπων — άρθρο 1 παράγραφος 2 εδάφιο (α)), καθώς τα θέματα αυτά ρυθμίζονται κατά κανόνα με χωριστές διαδικασίες λόγω κοινωνικών επιπτώσεων (έως σήμερα σχεδόν αποκλειστικά πολυμερείς συμφωνίες (?)). Η **εξαιρέση των ενοχών που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις ή από υποχρεώσεις διατροφής καθώς και περιουσιακές, συζυγικές και κληρονομικές σχέσεις** (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφια (β), (γ)), ενδείκνυται για παρόμοιους λόγους, διαφορετικά θα πρέπει να ρυθμίζεται με ειδική νομοθεσία.

3.1.3 Ο αποκλεισμός των **συναλλαγματικών, επιταγών και άλλων αξιόγραφων** (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (δ)) αιτιολογείται από το γεγονός ότι τα εν λόγω θέματα αντιμετωπίζονται δεόντως σε ειδικές συμφωνίες (?), η εμπέλευση των οποίων υπερβαίνει τα σύνορα της Κοινότητας. Η ύπαρξη των συμφωνιών αυτών δεν πρέπει να τεθεί σε κίνδυνο.

3.1.4 Η εξαιρέση των **συμφωνιών διατηρίας και επιλογής δικαστηρίου** (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (ε)) αιτιολογείται από το γεγονός ότι εμπίπτουν στο διεθνές αστικό δικονομικό δίκαιο, όπου μπορούν να ρυθμιστούν καλύτερα στο πραγματικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται και, εν μέρει, από συμφωνίες, η εμπέλευση των οποίων υπερβαίνει τα σύνορα της Κοινότητας. Το ίδιο ισχύει και για τις **αποδείξεις και τα δικονομικά ζητήματα** (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (η)).

3.1.5 Ο αποκλεισμός των **ζητημάτων που σχετίζονται με το δίκαιο των ενώσεων, των εταιριών και των νομικών προσώπων** στο άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (στ) είναι αναπόφευκτος, καθώς τα εν λόγω ζητήματα συνδέονται τόσο στενά με το καταστατικό της εταιρείας που απαιτούν σχετική νομοθετική ρύθμιση. Τα «trust» αποτελούν ιδιάζον γνώρισμα του αγγλοαμερικανικού δικαίου. Έχουν ήδη αποκλεισθεί από τη Σύμβαση της Ρώμης (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (ζ)), και ο κανονισμός ορθώς πράττει το ίδιο (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (ζ)).

3.1.6 Ο αποκλεισμός των **προσυμβατικών σχέσεων** (άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο (θ)) αφορά συμβατικές ενοχές λόγω αδικπραξίας. Εμπίπτουν συστηματικά στον προτεινόμενο κανονισμό για τη Σύμβαση της Ρώμης II και, συνεπώς, αποκλείονται ορθώς.

3.1.7 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η **Ιρλανδία** θα προσχωρήσει στον κανονισμό σε εθελοντική βάση. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι **Ηνωμένο Βασίλειο** δεν κατάφερε να πράξει το ίδιο. Ο κανονισμός δεν ισχύει για τη **Δανία** άρθρο 1, παράγραφος 3, ενόσω η χώρα αυτή δεν θα συνάψει με την Κοινότητα συμφωνία που να προβλέπει τη θέση σε ισχύ του κανονισμού ή ενόσω δεν θα έχει μεταφέρει σε εθελοντική βάση τις διατάξεις του κανονισμού στην εθνική της νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να καταστεί

(?) Πρβλ. τις διάφορες συμβάσεις της Χάγης, όπως αυτή της 12.06.1902 σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας για τον γάμο, αυτή σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής έναντι τέκνων της 24.10.1956, αυτή σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής της 2.10.1973 κλπ.

(?) Σύμβαση της Γενεύης της 7ης Ιουνίου 1930, περί συναλλαγματικών πληρωμών και γραμματίων και Σύμβαση της Γενεύης, της 19ης Μαρτίου 1931, περί συναλλαγματικών πληρωμών και γραμματίων.

δυνατή η εφαρμογή του κανονισμού ή η υιοθέτηση των διατάξεων του από τις δύο αυτές χώρες. Πράγματι, η άρνηση ορισμένων κρατών μελών να προχωρήσουν στον κανονισμό θα έθετε σε κίνδυνο τον επιδιωκόμενο στόχο, δηλαδή την ενοποίηση των κανόνων περί συγκρούσεων νόμων σε επίπεδο Κοινότητας. Θα ήταν λυπηρό να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται η Σύμβαση της Ρώμης στα μέλη αυτά, δεδομένου ότι υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ του περιεχομένου της και εκείνου του κανονισμού της Ρώμης I. Το κριτήριο του τόπου εκδίκασης μιας υπόθεσης, το οποίο, παρά την ισχύ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 σχετικά με τη δικαστική αρμοδιότητα, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων, στον τομέα του αστικού και εμπορικού δικαίου, της Σύμβασης των Βρυξελλών και της Σύμβασης του Λουγκάνο, εξακολουθεί να είναι έως έναν βαθμό αυθαίρετο, δημιουργεί μια κατάσταση η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να εκδίδονται διαφορετικές αποφάσεις για την ίδια υπόθεση, πράγμα που θα ήταν δύσκολα αποδεκτό στην Κοινότητα.

3.1.8 Ο κανονισμός ορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο χωρίς να λαμβάνει υπόψη αν πρόκειται για **δίκαιο κράτους μέλους** ή για **δίκαιο τρίτου κράτους** (άρθρο 2). Συνεπώς, ο κανονισμός ακολουθεί ένα γενικά αναγνωρισμένο πρότυπο σε περιπτώσεις σύγκρουσης νόμων, δηλαδή απαγορεύει τις διακρίσεις έναντι άλλων έννομων τάξεων. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα ανωτέρω. Εφόσον οι Συνθήκες προϋποθέτουν την εφαρμογή συγκεκριμένης έννομης τάξης για την επίλυση διαφορών, δεν έχει σημασία εάν πρόκειται για έννομη τάξη κράτους μέλους ή τρίτου κράτους.

3.2 Γενικοί κανόνες σύνδεσης (άρθρα 3, 4)

3.2.1 Το άρθρο 3, παράγραφος 1 ορίζει ουσιαστικά ως εφαρμοστέο το δίκαιο που έχουν επιλέξει τα συμβαλλόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει αυτόν τον κανόνα, καθώς λαμβάνει υπόψη την αρχή της **συμβατικής ελευθερίας** η οποία διέπει το δίκαιο των συμβατικών ενοχών και ανταποκρίνεται σε αναγνωρισμένα πρότυπα του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου. Αυτή η διάταξη αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό στον κατά γενική ομολογία ορθό κανόνα του άρθρου 3, παράγραφος 1 της Σύμβασης, πράγμα που ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει. Διαβλέπει, όμως, τον κίνδυνο, τα δικαστήρια, κατά την πρακτική εφαρμογή του κανόνα, να προσπαθούν να εντοπίσουν μια υποθετική βούληση των συμβαλλόμενων μερών, χωρίς να διαθέτουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό το ενδεχόμενο θα πρέπει να αποκλειστεί και να διευκρινιστεί στις αιτιολογικές σκέψεις (αριθ. 7). Το άρθρο 3, παράγραφος 3 τονίζει τόσο πολύ την ελευθερία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, που τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν ανά πάσα στιγμή να επιλέξουν ένα νέο δίκαιο. Η ΕΟΚΕ επικροτεί μάλιστα αυτό το γεγονός, διαβλέπει όμως έναν κίνδυνο όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή, ο οποίος μπορεί να μην κατανοεί πλήρως μία τέτοια διάταξη. Η ΕΟΚΕ προτρέπει μία ανάλογη μεταγενέστερη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου σε συμβάσεις κατανάλωσης —παράλληλα με τη ρύθμιση από συμφωνίες περί επιλογής του αρμόδιου δικαστηρίου (άρθρο 17, αριθ. 1 του Κανονισμού για τη Σύμβαση των Βρυξελλών)— να επιτρέπεται μόνο αφότου προκύψει η διαφορά, καθώς ο καταναλωτής σε αυτή την περίπτωση θα έχει προειδοποιηθεί και θα είναι πιο προσεκτικός.

3.2.2 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, εδάφιο 3, (εφόσον δεν υπάρχει ρητή επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου), βασίζόμενο στη **συμφωνία περί καθορισμού της δικαιοδοσίας** μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, διατυπώνει την υπόθεση ότι τα μέρη συμφωνούν να εφαρμόσει το **δίκαιο του κράτους εκδίκασης** της υπόθεσης. Ο εν λόγω κανόνας στηρίζεται στη βούληση να υπάρχει ταύτιση αρμόδιου δικαστηρίου και δικαίου. Αυτό οδηγεί συνήθως σε απλουστεύσεις κατά την έκδοση δικαστικών αποφάσεων. Ωστόσο η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσο παραβιάζεται η βούληση των συμβαλλόμενων μερών από μία τόσο αυστηρή διατύπωση του κανόνα. Θα ήταν σκοπιμότερο να διατυπωθεί λιγότερο αυστηρά το κείμενο ώστε να συμβάλει στην ερμηνεία της δεύτερης φράσης, δηλαδή:

«Πρέπει εν προκειμένω να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από τα συμβαλλόμενα μέρη».

3.2.3 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να εστιάσει το ενδιαφέρον της σε ένα σημείο, το οποίο είναι εξαιρετικής σημασίας για το μέλλον του ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης. Πρόκειται για την ενδεχόμενη σύσταση του αποκαλούμενου προαιρετικού μέσου ή **26ου συστήματος** εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Με αυτό εννοείται ένα από τα συστήματα αστικού δικαίου στην Κοινότητα που μπορούν να επιλέξουν τα συμβαλλόμενα μέρη. Η δημιουργία του συστήματος αυτού συζητείται προς το παρόν και μπορεί να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς το Κοινό Πλαίσιο Αναφοράς που βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας. Το άρθρο 3, παράγραφος 2 περιέχει ρήτρα, η οποία παρέχει τη δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη να επιλέξουν ένα τέτοιο υπερεθνικό σύστημα δικαίου. Πρόκειται για δυνατότητα που δεν είναι ακόμη αυτονόητη στο διεθνές ιδιωτικό δίκαιο και η ΕΟΚΕ επικροτεί θερμά αυτή την εξέλιξη. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα μπορούσαν για πρώτη φορά να κάνουν ευρεία χρήση ενιαίων ευρωπαϊκών προτύπων συμβάσεων, γεγονός που θα αποτελούσε ουσιαστικό βήμα προόδου για την πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς (*).

3.2.4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1 περιέχει **κανόνες** για μεγάλο αριθμό ενοχικών συμβάσεων, οι οποίοι ως προς το περιεχόμενο αποτελούν συμπλήρωμα της απορρέουσας από τη Σύμβαση ρύθμισης του άρθρου 4, παράγραφος 2 του κανονισμού. Διανέμει της Σύμβασης, οι κανόνες αυτοί θα προέκυπταν μόνο μέσω ερμηνείας του άρθρου 4, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί βέβαια ο προτεινόμενος από την Επιτροπή κανόνας να θεωρηθεί ότι ενισχύει την νομική ασφάλεια, αλλά το αντίτιμο είναι ένας άκαμπος και ανελαστικός κανόνας, ο οποίος δεν επιτρέπει καμία ανά περίπτωση απόκλιση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον φόβο ότι αυτή η οπισθοδρόμηση έναντι της Σύμβασης μπορεί να παρουσιάζει μειονεκτήματα, επειδή μπορεί να υπάρξουν περιπτώσεις στις οποίες οι ανελαστικοί κανόνες που προτείνονται στην πρόταση να μην προσφέρουν την κατάλληλη λύση. Θα μπορούσε να υποτεθεί ότι σε παρόμοιες εξαιρετικές περιπτώσεις η δυνατότητα του δικαστή να εφαρμόσει το δίκαιο που αρμόζει καλύτερα στην περίπτωση θα αποτελούσε μια πιο ικανοποιητική λύση. Εννοείται ότι μία τέτοια απόκλιση από τον κανόνα δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει στην αυθαίρετη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, και ο δικαστής θα πρέπει να την αξιολογήσει πολύ προσεκτικά και να τη στοιχειοθετήσει δεόντως στην απόφασή του, ώστε να ανταποκριθεί στον στόχο της αυξημένης ασφάλειας και προβλεψιμότητας όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο.

(*) Σε περίπτωση που καθιερωνόταν ένα προαιρετικό μέσο/26ο σύστημα, θα προέκυπτε ο ισχυρισμός ότι πρόκειται για το καλύτερο σύστημα αστικού δικαίου. Εάν συμφωνείτο η εφαρμογή αυτού του μέσου αντί ενός εθνικού συστήματος δικαίου, λογικά δεν θα υπήρχε πλέον ανάγκη εναρμόνισης με τις εθνικές νομοθεσίες ή ανοχής παρεμβάσεων για λόγους που σχετίζονται με την εθνική νομοθεσία (ή ακόμη και για λόγους δημόσιας τάξης — **άρθρο 20**). Αντίθετα η επιλογή του προαιρετικού μέσου θα σήμαινε την απεριόριστη εφαρμογή αυτού του συνόλου διατάξεων, δεδομένου ότι θα αποτελούσε το γενικώς αναγνωρισμένο πρότυπο στην Ε.Ε. Επειδή το άρθρο 3, παράγραφος 2 επιτρέπει καταρχήν την επιλογή παρόμοιου μέσου, αυτό θα μπορούσε λογικά να οδηγήσει στη δημιουργία των συνθηκών για την αποκόμιση των οφελών που προσφέρει το προαιρετικό μέσο. Πρέπει να δηλωθεί ρητώς ότι το άρθρο 8 δεν έχει αντικείμενο στην περίπτωση που θα συμφωνηθεί η εφαρμογή ενός υπερεθνικού συστήματος δικαίου (το ίδιο ισχύει και για τη δημόσια τάξη — άρθρο 20).

Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί αν οι αιτιάσεις αυτές θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την τροποποίηση της ρύθμισης.

3.2.5 Η ΕΟΚΕ κατανοεί τι επιδιώκει η Επιτροπή με το άρθρο 4, παράγραφος 1, εδάφιο (στ). Ωστόσο, επιθυμεί να επισημάνει ότι πολλά **δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας**, λόγω της φύσεώς τους μπορούν να μεταβιβασθούν υπό συνθήκες διαφορετικές από εκείνες που προβλέπει το δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής του δικαιούχου. Επειδή το άρθρο 4, παρ. 1 δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη σχετικά με το δίκαιο **του κράτους συνήθους διαμονής κατά την αιτιολόγηση της έννομης σχέσης**, μία αλλαγή καταστατικού με μεταγενέστερη αλλαγή του τόπου συνήθους διαμονής του δικαιούχου θα δημιουργούσε σε τέτοιες περιπτώσεις προβλήματα όσον αφορά τη νομική βάση του δικαιώματος. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να ασχοληθεί με το εν λόγω πρόβλημα και να προτείνει ικανοποιητική λύση.

3.3 Ειδικοί κανόνες σύνδεσης (άρθρα 5 — 17)

3.3.1 Το άρθρο 5 αποτελεί ριζική αναθεώρηση των κανόνων της Σύμβασης για τις **συμβάσεις καταναλωτών**, οι οποίες συχνά θεωρείται ότι είναι δυσνόητες και χρήζουν αναθεώρησης. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η Επιτροπή κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς θα αποφευχθεί στο μέλλον η περίπλοκη εφαρμογή δύο διαφορετικών συστημάτων δικαίου στην ίδια περίπτωση, όπως υποχρεωτικά προκύπτει από το άρθρο 5 της Σύμβασης. Αναμφίβολα, ο καταναλωτής που συνάπτει συμβάσεις με έναν επιχειρηματία χρειάζεται και νομική προστασία από τη σύγκρουση νόμων. Αυτή διασφαλίζεται κατ' αρχήν από την εφαρμογή του δικαίου του κράτους συνήθους **διαμονής του καταναλωτή** (άρθρο 5 παράγραφος 1), καθώς πρόκειται για το σύστημα δικαίου που (σε κάθε περίπτωση) αναγνωρίζει ο καταναλωτής, του οποίου τη γλώσσα γνωρίζει και στο οποίο μπορεί πιο ευκολα να καθοδηγηθεί από επαγγελματίες του κλάδου. Το προτεινόμενο κείμενο απαιτεί επιπλέον η επιχειρηματική δραστηριότητα να απευθύνεται ή να διεξάγεται στη χώρα συνήθους διαμονής του καταναλωτή. Κατ' αναλογία προς τη Σύμβαση της Ρώμης, ο κανονισμός εξυπηρετεί τα συμφέροντα του επιχειρηματία, ο οποίος θα τείνει να προτιμά το εθνικό δίκαιο, καθώς τούτο είναι ευνοϊκότερο για τον ίδιο, δεδομένου ότι του παρέχει αυτή τη δυνατότητα και σε άλλες περιπτώσεις. Η ΕΟΚΕ διερωτάται εν τω μεταξύ εάν είναι όντως απαραίτητο να στερηθούν εντελώς τα συμβαλλόμενα μέρη της δυνατότητας επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου στον τομέα των συμβάσεων καταναλωτών, κατά την έννοια της παραγράφου 2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι πολύ πιθανό να επωφεληθούν και οι καταναλωτές από τη δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, σε περίπτωση, τουλάχιστον, που ληφθούν ορισμένα μέτρα προστασίας, τα οποία αναμφίβολα χρειάζονται οι καταναλωτές, επειδή είναι τα λιγότερο έμπειρα και πιο αδύναμα συμβαλλόμενα μέρη. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να επανεξεταστεί αυτή τη διάταξη με βάση τα παραπάνω.

3.3.2 Ο κανόνας για τις **συμβάσεις εργασίας** (άρθρο 6) αποτελεί συνέπεια της ιδιαίτερης ανάγκης για προστασία των εργαζομένων. Περιλαμβάνει τις διατάξεις του άρθρου 6 της Σύμβασης και συμπληρώνεται από κανόνες που λαμβάνουν επαρκώς υπόψη την περαιτέρω εξέλιξη των σχέσεων στον τομέα της μισθωτής

εργασίας. Η συμπερίληψη του όρου «χώρα από την οποία» αποσκοπεί στη συμμόρφωση προς τη νομολογία του ΔΕΚ επί του άρθρου 18 της Σύμβασης των Βρυξελλών. Η ΕΟΚΕ διερωτάται όμως, ελλείψει αξιόπιστου ορισμού στον ίδιο τον κανονισμό, τι νοείται με τον όρο «προσωρινή» εκτέλεση εργασίας σε ένα άλλο κράτος (άρθρο 6, παράγραφος 2, εδάφιο (α)). Αυτή η έλλειψη πρέπει οπωσδήποτε να διευθετηθεί, καθώς οι συνθήκες υπό τις οποίες εκτελείται «προσωρινά» μια εργασία έχουν καθοριστική σημασία ως κριτήρια επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Η έλλειψη αυτή δεν μπορεί να αρθεί ούτε και με παραπομπή στο άρθρο 2 της οδηγίας περί απόσπασης εργαζομένων⁽¹⁰⁾, καθώς αυτή δεν περιέχει συγκεκριμένο ορισμό. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ δυσκολεύεται να αντιληφθεί γιατί χρειάζεται κανόνας για περιοχές που «δεν υπόκεινται σε εθνική κυριαρχία» (άρθρο 6, παράγραφος 2 (β)). Ενδεχομένως υπονοούνται πλατφόρμες γεώτρησης σε διεθνή χωρικά ύδατα. Αυτό θα πρέπει τουλάχιστον να διευκρινίζεται στην αιτιολογική έκθεση.

3.3.3 Το άρθρο 7 ασχολείται με τη **συμβατική διαμεσολάβηση**, η οποία ρυθμίζεται μόνο εν μέρει στη Σύμβαση, όπου παραλείπεται η νομική σχέση μεταξύ μεσάζοντα και τρίτου. Ήρθε η ώρα να καλυφθεί αυτό το κενό (άρθρο 7, παράγραφος 2). Το ερώτημα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε αυτή την περίπτωση δεν έχει εύκολη απάντηση, καθώς διακυβούνται τα συμφέροντα τόσο του μεσάζοντα όσο και του τρίτου. Κατά κανόνα, σε περιπτώσεις υπέρβασης αρμοδιοτήτων πληρεξουσιότητας ή ενεργειών άνευ πληρεξουσιότητας, ο τρίτος θα έπρεπε να είναι αυτός που χρήζει μεγαλύτερης προστασίας. Το προτεινόμενο κείμενο προσπαθεί να λάβει υπόψη τα συμφέροντα αμφοτέρων των πλευρών και βρίσκει σε αυτό το σημείο σύμφωνη την ΕΟΚΕ.

3.3.4 Οι **κανόνες δημόσιας τάξης** αποτελούν δύσκολο θέμα. Τα αποτελέσματα της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη δεν θα πρέπει να περιορίζονται αδικαιολόγητα και η εφαρμογή του δικαίου δεν θα πρέπει να δυσχεραίνεται λόγω της ισχύος κανόνων που δεν εμπίπτουν στο εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο. Το άρθρο 8 αντιστοιχεί ουσιαστικά στο άρθρο 7, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Ο κανονισμός δίδει τον νομικό ορισμό των κανόνων δημόσιας τάξης, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του ΔΕΚ⁽¹¹⁾, και τους προσδίδει ισχύ. Για τον χρήστη του νόμου τέτοιες περιπτώσεις ενέχουν τη δυσκολία ότι δεν υπάρχει ενιαία φύση της βάσης αξιολόγησης για μία περίπτωση ή ενδεχομένως εφαρμόζονται μη εναρμονισμένοι ή εντελώς αντικρουόμενοι κανόνες, οι οποίοι τελικά πρέπει να συντονιστούν μεταξύ τους. Αυτό είναι μια διαδικασία χρονοβόρα, νομικά περίπλοκη που αυξάνει τη νομική αβεβαιότητα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη την πορεία προσέγγισης των εθνικών δικαίων, δεν διαβλέπει καμία δυνατότητα, πόσο μάλλον που η νομική επιστήμη αποφαινεται κυρίως υπέρ της εφαρμογής τέτοιων κανόνων σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων.

3.3.5 Τα ακόλουθα άρθρα 10 — 17 δεν εμφανίζουν, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, κανένα ουσιαστικό πρόβλημα και δεν απαιτούν λεπτομερή σχολιασμό, ιδιαίτερα δε στα σημεία όπου απλά έχουν μεταφερθεί κανόνες της Σύμβασης.

3.3.6 Το άρθρο 10 (**τυπικό κύρος** της σύμβασης), δεδομένης της αύξησης του αριθμού των συμβάσεων εξ αποστάσεως, ανταποκρίνεται στην ανάγκη απλοποίησης των κανόνων περί τυπικού κύρους των συμβάσεων ή μονομερούς δικαιοπραξίας, καθώς εισάγει επιπλέον σημεία σύνδεσης.

3.3.7 Η **εκχώρηση απαιτήσεων** και η **συμπεφωνημένη μεταβίβαση της πιστωτικής θέσης** μεταξύ του πιστωτή και ενός τρίτου που εκτελεί την οφειλή στον τελευταίο, επιδιώκουν τον ίδιο οικονομικό σκοπό⁽¹²⁾. Είναι ορθό αμφότερες να ρυθμιστούν από το άρθρο 13. Το άρθρο 13, παράγραφος 3 εισάγει έναν νέο κανόνα περί σύγκρουσης νόμων, ο οποίος ρυθμίζει το ερώτημα βάσει ποίου δικαίου θα κριθεί το εάν μπορεί να γίνει επίκληση εκχώρησης έναντι τρίτων. Ορθά βασίζεται στο πρότυπο της «Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο περί εκχώρησης εμπορικών απαιτήσεων» της 12ης Δεκεμβρίου 2001.

3.3.8 Το άρθρο 14 περιέχει κανόνα περί σύγκρουσης νόμων για μία **εκ του νόμου υποκατάσταση**. Πρόκειται για κατάσταση γνωστή στα περισσότερα συστήματα δικαίου και γι' αυτό απαιτείται σχετικός κανόνας. Το άρθρο 15 συμπληρώνει το άρθρο 14 με διατάξεις όσον αφορά **πολλούς οφειλέτες με κοινή ευθύνη** σε περίπτωση μίας εκ του νόμου υποκατάστασης. Η σύμπτυξη του με το άρθρο 14 σε μία διάταξη θα ήταν εύλογη, αλλά δεν είναι υποχρεωτική.

3.4 Λοιπές διατάξεις/Τελικές διατάξεις (άρθρα 18 — 24)

3.4.1 Τα ζητήματα που εξετάζονται στα κεφάλαια III και IV του κανονισμού αφορούν κυρίως τεχνικές λεπτομέρειες που συμφωνούν με τους γενικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων και συνεπώς δεν απαιτούν λεπτομερή σχολιασμό. Τούτο ισχύει συγκεκριμένα για το άρθρο 19 (αποκλεισμός της αναπαραπομπής), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 15 της Σύμβασης της Ρώμης, το άρθρο 21 (κράτη χωρίς ενοποιημένο σύστημα δικαίου), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 19 της Σύμβασης, το άρθρο 20 (δημόσια τάξη), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 16 της Σύμβασης, και το άρθρο 23 (σχέση με τις ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 21 της Σύμβασης.

3.4.2 Η **συνήθης διαμονή** (άρθρο 18) ενός ατόμου διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στο σημερινό διεθνές ιδιωτικό δίκαιο κατά τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου. Αν και ο προσδιορισμός της συνήθους διαμονής φυσικών προσώπων δεν παρουσιάζει κανένα πρόβλημα, μπορεί να υπάρξουν αμφιβολίες για τα νομικά πρόσωπα. Ο κανονισμός ορθά παραμερίζει το πρόβλημα, διότι θεωρεί βασική την έδρα της κεντρικής διοίκησης. Η υιοθέτηση του άρθρου 60 του Κανονισμού για τη Σύμβαση των Βρυξελλών δεν θα ήταν ενδεδειγμένη, διότι ορίζει γενικά την κατοικία και όχι τη συνήθη διαμονή και η λύση με τις τρεις επιλογές που προτείνεται σε αυτόν θα οδηγούσε σε μικρότερη νομική ασφάλεια.

3.4.3 Το άρθρο 22, εδάφιο (γ) είναι δυσνόητο. Στόχος του προφανώς είναι να διευθετήσει την κατάσταση, ώστε οι **νομικές πράξεις της Κοινότητας που θα θεσπισθούν στο μέλλον** να μπορούν να περιέχουν τους δικούς τους κανόνες περί σύγκρουσης νόμων, που θα έχουν προτεραιότητα έναντι της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού. Θα πρέπει, ωστόσο, να διατηρηθεί και στο μέλλον ο βαθμός εναρμόνισης του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου που έχει επιτευχθεί. Θα πρέπει να αποφευχθεί η διάσπαση σε διάφορες νομικές πηγές με κανόνες διαφορετικού περιεχομένου. Εάν στο μέλλον προκύψει ανάγκη για ειδικούς κανόνες, αυτοί θα πρέπει να ενσωματωθούν στον κανονισμό.

Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διαγραφή του εδαφίου (γ).

⁽¹⁰⁾ Οδηγία 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, ΕΕ L 18 της 21.1.1997, σελ. 1

⁽¹¹⁾ Υπόθεση C-369/96 και C-374/96 της 23.11.1999.

⁽¹²⁾ Σημείωση: αυτό προκύπτει μόνο από το γαλλικό κείμενο. Δεν έχει μεταφραστεί στη γερμανική, εφόσον η γερμανική νομοθεσία δεν προβλέπει αντίστοιχο νομικό μέσο. Ωστόσο, για λόγους ακρίβειας, θα πρέπει τουλάχιστον να περιγραφεί.

3.5 Παράρτημα I

3.5.1 Το παράρτημα, στα σημεία 3 και 4 περιλαμβάνει αναφορά στη «Δεύτερη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής» και στη «Δεύτερη οδηγία ασφάλισης ζωής». Εκτός του ότι η δεύτερη οδηγία έχει καταργηθεί και η Επιτροπή αναφέρεται μάλλον στην οδηγία περί ασφάλισης ζωής⁽¹³⁾ που την αντικατέστησε, και τα δύο αυτά σημεία παρουσιάζουν πρόβλημα. Η ΕΟΚΕ δεν φτάνει μεν στο σημείο να ζητήσει την κατάργησή τους, θα ήθελε όμως να επιστήσει ρητώς την προσοχή της Επιτροπής στα μεγάλα προβλήματα που προκαλούνται από την πρόταση. Χάνεται έτσι μία μεγάλη ευκαιρία για την απλούστευση των κανόνων που ισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων και για την επίλυση των προβλημάτων του κλάδου. Σε συνδυασμό με το άρθρο 22 εδάφιο (α), τα σημεία 3 και 4 του Παραρτήματος I θα είχαν ως αποτέλεσμα να μην ισχύει ο κανονισμός σε περιπτώσεις σύγκρουσης νόμων για ασφαλιστικές συμβάσεις (άμεσης ασφάλισης ή πρωτασφάλισης)⁽¹⁴⁾ που καλύπτει κινδύνους εντός της Κοινότητας, καθώς αυτό ρυθμίζεται από τις ως άνω οδηγίες.

3.5.2 Αντίθετα, οι κανόνες οι οποίοι ισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων για ασφαλιστικές συμβάσεις που καλύπτουν κινδύνους εκτός ή εντός της Ένωσης, (αλλά μόνο όταν η σύμβαση έχει συναφθεί με μη κοινοτικό ασφαλιστή) και οι κανόνες περί σύγκρουσης νόμων που διέπουν τις συμβάσεις αντασφάλισης εμπιπτουν πολύ σωστά στον κανονισμό. Αυτό θα διαιωνίζε μία κατάσταση που οδηγεί ήδη σε σύγχυση του χρήστη του νόμου⁽¹⁵⁾. Οι κανόνες που ισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων για τις ασφαλιστικές συμβάσεις, από τη στιγμή της θέσπισης των οδηγιών για την ασφάλιση, διαφέρουν ως προς το περιεχόμενο από τους γενικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων στις ενοχικές συμβάσεις (άρθρο 1, παράγραφος 3 της Σύμβασης), παρότι οι ασφαλιστικές συμβάσεις είναι και ενοχικές συμβάσεις. Δεν υπήρχαν αντικειμενικοί λόγοι για αυτό, αλλά αντίθετα κατά τη σύναψη της Σύμβασης, δεν είχαν αρχίσει ακόμη οι εργασίες για τις οδηγίες δεύτερης γενιάς σχετικά με την ασφάλιση και, πριν αποφασισθεί ποια νομοθεσία ίσχυε σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων στον τομέα αυτό, αποφασίστηκε να τηρηθεί στάση αναμονής έως ότου διαμορφωθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο⁽¹⁶⁾. Η κατάσταση αυτή είναι παρωχημένη.

3.5.3 Στις εποπτικές φύσεως οδηγίες, οι κανόνες του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου αποτελούν ξένο σώμα. Ένας αμήντος χρήστης του

νόμου δεν θα υποπτευόταν την ύπαρξή τους σε αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, η κατανομή σε διάφορες οριζόντιες και τομεακές νομικές πηγές, περιπλέκει το διεθνές ιδιωτικό δίκαιο στον τομέα των ασφαλίσεων. Για λόγους νομικής συνοχής, θα ήταν σκόπιμο να ενοποιηθούν οι πηγές αυτές και να καταργηθούν οι ειδικοί κανόνες.

3.5.4 Η μεταφορά των ισχυουσών διατάξεων διεθνούς ιδιωτικού δικαίου στον κανονισμό για τη Σύμβαση της Ρώμης I δεν έχει νόημα, διότι θα συνεχιζόταν χωρίς αντικειμενικό λόγο μια κατάσταση όπου θα ίσχυαν διαφορετικοί νομικοί κανόνες για τις ασφαλιστικές συμβάσεις που καλύπτουν έναν κίνδυνο εντός της Ένωσης και για εκείνες που καλύπτουν κινδύνους εκτός αυτής. Η παραπομπή στη νομοθεσία περί εποπτείας δεν αιτιολογεί αυτή την προσέγγιση. Η εποπτεία των ασφαλιστικών εταιριών γίνεται ανάλογα με τη χώρα που έχουν την έδρα τους, πράγμα που, κατά κανόνα, στις διασυνοριακές συναλλαγές οδηγεί ούτως ή άλλων σε διάκριση μεταξύ εποπτείας και εντοπισμού του κινδύνου, είτε οι ασφαλιστικές συμβάσεις καλύπτουν κινδύνους εντός της ΕΕ είτε εκτός αυτής. Η υπαγωγή των ασφαλιστικών συμβάσεων που καλύπτουν κινδύνους εντός της Κοινότητας στο γενικό σύστημα συνδέσεων του κανονισμού κρίνεται εύλογη. Χάρη στη νύσθεση του κανονισμού με το επιλεχθέν εφαρμοστέο δίκαιο, μελλοντικά θα παρέχονται στον κλάδο των ασφαλίσεων και στους πελάτες τους εκτός καταναλωτικού κλάδου αξιολογές και ευρείες δυνατότητες επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Η ορθή επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από άποψης συμβατικού δικαίου, θα επέτρεπε να προσφέρονται σε όλη την Ευρώπη ταυτόσημα προϊόντα, ώστε να μην είναι πλέον αναγκαία η ανάπτυξη διαφορετικών προϊόντων. Στο παρελθόν, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να περιορίζεται στο ελάχιστο η ελευθερία παροχής υπηρεσιών από ασφαλιστές στον τομέα των ασφαλίσεων υψηλού κινδύνου. Όσον αφορά τη δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, και στον κλάδο των ασφαλίσεων, μόνο οι καταναλωτές χρήζουν πλήρους προστασίας. Σε σχέση με τους καταναλωτές, οι μικροεπιχειρηματίες και τα ελεύθερα επαγγέλματα, που δεν έχουν όμως πλήρη ελευθερία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, προστατεύονται λιγότερο, αλλά δεν χρειάζονται καμία ιδιαίτερη προστασία: διαθέτουν αρκετή επιχειρηματική εμπειρία, ώστε να γνωρίζουν τι κίνδυνο αναλαμβάνουν εάν αφήσουν το νομικό σύστημα της χώρας τους και τότε χρειάζονται νομική αρωγή.

Βρυξέλλες, 13 Σεπτεμβρίου 2006

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹³⁾ Οδηγία 2002/83/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 2002 σχετικά με την ασφάλιση ζωής, ΕΕ L 345 της 19.12.2002, σελ. 1.

⁽¹⁴⁾ Αντίθετα προς τις συμβάσεις αντασφάλισης.

⁽¹⁵⁾ Επί του παρόντος η κατάσταση έχει ως εξής: Δυνάμει του άρθρου 1 παράγραφος 3 της Σύμβασης αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής οι ασφαλιστικές συμβάσεις, στον βαθμό που πρόκειται για συμβάσεις άμεσης ασφάλισης, αλλά μόνο εφόσον ο κίνδυνος εντοπίζεται εντός ΕΕ. Σε αυτή την περίπτωση δεν ισχύει η Σύμβαση, αλλά οι οδηγίες περί ασφάλισης. Εάν όμως πρόκειται για συμβάσεις αντασφάλισης ή εάν ο κίνδυνος εντοπίζεται εκτός ΕΕ, ισχύει η Σύμβαση.

⁽¹⁶⁾ *Giuliano/Lagarde*, Έκθεση περί της σύγκρισης όσον αφορά τη νομοθεσία για τις συμβατικές υποχρεώσεις, ΕΕ C 282 της 31.10.1980, σελ. 13.